

Exploateringsnämndens miljöhandlingsprogram för 2015

I exploateringsnämndens miljöhandlingsprogram redovisas miljöaktiviteter för att kunna svara upp mot exploateringsnämndens ansvar enligt Stockholms miljöprogram 2012-2015 och miljöbalkens krav på egenkontroll. I handlingsprogrammet redovisas en sammanställning av de miljömål som särskilt berör exploateringsnämndens verksamhet och de miljömål där exploateringsnämnden har huvudansvaret för uppföljningen enligt Stockholms miljöprogram 2012-2015.

Innehåll

Miljöprogram för Stockholms stad 2012-2015	2
Krav på egenkontroll enligt miljöbalken.....	3
Delmål och indikatorer för miljömål i Stockholms miljöprogram 2012-2015.....	4
Miljöprogrammets delmål 2.2 "Utsläppen av miljö- och hälsofarliga ämnen från byggnader och anläggningar ska minska"	4
Miljöprogrammets delmål 3.3 "I nyproducerad byggnad, på av staden markanvisad fastighet, ska energianvändningen vara högst 55 kWh/m ² "	5
Miljöprogrammets delmål 4.3 "Intrång i övriga grön- och vattenområden bör minimeras och ersättas"	5
Miljöprogrammets delmål 4.4 "Vid förändringar i mark- och vattenområden ska dessa utformas för kommande klimatförändringar"	6
Exploateringskontorets miljöaktiviteter för att kunna svara upp mot exploateringsnämndens ansvar utifrån Stockholms miljöprogram 2012-2015.....	7
Exploateringskontorets miljöaktiviteter utifrån exploateringsnämndens ansvar för egenkontroll av den egna verksamheten enligt miljöbalken	22

Miljöprogram för Stockholms stad 2012-2015

Staden ska vara drivande i utvecklingen av en hållbar stadsutveckling genom sitt agerande och genom att samarbeta med andra aktörer. Stockholm står inför en utmaning när det gäller att bygga miljonstaden som en miljövänlig stad. Det handlar om att minska klimatpåverkan, säkerställa närhet till parker och grönområden, uppmuntra och underlätta för cykling och andra miljövänliga transportsätt, hantera bullerproblem och säkerställa en god luftkvalitet.

I januari 2012 antog kommunfullmäktige ett nytt miljöprogram för Stockholms stad för perioden 2012-2015. Exploateringsnämnden har kompletterat sin verksamhetsplan med indikatorer och aktiviteter.

Miljöprogrammet för Stockholms stad visar stadens ambitioner inom miljöområdet. Miljöprogrammet är, förutom att vara miljöstyrande för stadens egen verksamhet, vägledande och styrande för samarbete med näringslivet, invånare, organisationer och myndigheter i arbetet för ett miljömässigt hållbart Stockholm.

Miljöprogrammet innehåller sex inriktningsmål och 29 detaljerade delmål som staden ska uppfylla. De sex inriktningsmålen är:

1. Miljöeffektiva transporter
2. Giftfria varor och byggnader
3. Hållbar energianvändning
4. Hållbar användning av mark- och vatten
5. Miljöeffektiv avfallshantering
6. Sund inomhusmiljö

I miljömål 1-4 finns det elva delmål som särskilt berör exploateringsnämndens verksamhet. Exploateringsnämnden har dessutom stadens huvudansvar för att följa upp två av dessa delmål.

Exploateringskontoret har utifrån stadens miljöprogram tagit fram förslag till miljöaktiviteter för att kunna nå miljömålen under perioden 2012-2015. Dessa miljöaktiviteter uppdateras och redovisas årligen i exploateringsnämndens miljöhandlingsprogram i samband med verksamhetsplanen.

I miljöhandlingsprogrammet redovisas miljömål, miljöaktiviteter och indikatorer för det kommande året för att uppfylla miljömålen för verksamheten. Detta arbete ska ske inom ramarna för ordinarie verksamhetsplanering enligt integrerat system för ledning och uppföljning av stadens ekonomi (ILS). Inom miljömål 3.3 och 4.3 har exploateringsnämnden huvudansvar för stadens uppföljning av miljöprogrammets miljömål.

Krav på egenkontroll enligt miljöbalken

Enligt miljöbalken har verksamhetsutövare stort ansvar att se till att deras verksamheter inte skadar hälsa eller miljö. Reglerna om verksamhetsutövares egenkontroll enligt miljöbalken innebär bland annat att verksamhetsutövaren ska se till att miljöarbetet bedrivs på ett systematiskt sätt.

För verksamheter som inte behöver anmälas eller ha tillstånd finns allmänna regler om egenkontroll i 26 kap. miljöbalken.

Verksamhetsområden där exploateringsnämnden har direkt rådighet och stort ansvar samt möjlighet att påverka är som:

- Markägare – hantering markföroreningar
- Byggherre – störningar under byggtiden, masshantering
- Som markägare – bedöma och ta hänsyn till var och hur exploatering sker med avseende på grönstruktur
- Som markägare – bedöma och ta hänsyn till var och hur exploatering sker med avseende på hållbar stadsutveckling
- Som markägare och ansvarig för uppförande av trafik- och parkanläggningar – ta ansvar för projektering av dessa anläggningar i exploateringsprojekt.

Delmål och indikatorer för miljömål i Stockholms miljöprogram 2012-2015

Miljöprogrammets delmål 2.2 "Utsläppen av miljö- och hälsofarliga ämnen från byggnader och anläggningar ska minska"

Enligt stadens miljöprogram för 2012-2015 är miljömål 2.2 styrande för exploateringsnämndens verksamhet och ska därför följas upp.

För exploateringskontorets del är målet relaterat till den byggverksamhet som kontoret råder över. Exploateringskontoret ställer utifrån miljöprogrammet 2012-2015 krav vid markanvisning att bolagen ska uppvisa dokumentation om att miljöprovade varor har använts när byggnaden/anläggningen är uppförd. Exploateringskontoret ska också ställa krav på att miljöprovade varor ska användas vid byggande av bland annat stadens anläggningar i exploateringsprojekt. Exploateringskontoret ställer sedan länge miljökrav vid upphandling av anläggningsentreprenader. Stockholms stad har under 2012 antagit nya gemensamma miljökrav för upphandling av entreprenader, som bland annat innehåller uppdaterade krav på kemiska produkter. Exploateringskontoret har även rutiner med stickprovskontroller för att kontrollera att dessa miljökrav efterföljs. Enligt stadens miljöprogram ska minst 10 % av antalet upphandlade entreprenörer kontrolleras.

Nämndens indikatorer/basnyckeltal	Periodens utfall	Prognos helår	Årsmål	Period
Andel markanvisningar där krav ställts på att fastighetsägaren kan uppvisa dokumentation över miljöprovade varor när byggnaden/anläggningen är uppförd - genom byggvarubedömningen, BASTA, Svanen, Bra Miljöval eller Ecolabel.			100 %	2015
<i>Kommentar: En av fyra indikatorer för att följa upp miljömål "2.2 Utsläppen av miljö- och hälsofarliga ämnen från byggnader och anläggningar ska minska" i det beslutade miljöprogrammet. Det krav som ställs vid markanvisningar är att byggherrar och fastighetsägare som tilldelas mark ska ha system och rutiner så att byggvaror som väljs uppfyller angivna miljökriterier samt att detta dokumenteras.</i>				
Andel entreprenadupphandlingar som omfattar "Gemensamma miljökrav vid upphandling av entreprenader".			100 %	2015
Andel genomförda stickprovskontroller av upphandlade entreprenörer.			10 %	2015

Miljöprogrammets delmål 3.3 "I nyproducerad byggnad, på av staden markanvisad fastighet, ska energianvändningen vara högst 55 kWh/m²"

Enligt stadens miljöprogram för 2012-2015 är miljömål 3.3 styrande för exploateringsnämndens verksamhet och exploateringsnämnden ansvarar för stadens uppföljning av detta miljömål.

För tillämpningen av miljömålet med energikrav på 55 kWh/m² i nya markanvisningar används "Exploateringsnämndens handlingsplan för stadens energikrav vid markanvisningar", som godkändes av exploateringsnämnden i samband med tertialrapport/1 2012.

Nämndens indikatorer/basnyckeltal	Periodens utfall	Prognos helår	Årsmål	Period
Genomsnittlig beräknad energianvändning (kWh/m ²)			55	2015*
<i>Kommentar: *Uppföljning kan ske först i och med de första överenskommelserna om exploatering som är markanvisade med de nya energikraven. Uppföljningen ska ske utifrån "Exploateringsnämndens handlingsplan - Stadens energikrav vid markanvisningar".</i>				

Miljöprogrammets delmål 4.3 "Intrång i övriga grön- och vattenområden bör minimeras och ersättas"

Enligt stadens miljöprogram för 2012-2015 är miljömål 4.3 styrande för exploateringsnämndens verksamhet och exploateringsnämnden ansvarar för stadens uppföljning av detta miljömål.

Miljömål 4 "Hållbar användning av mark och vatten" omfattar nämndens arbete med både markförvaltning och stadsutveckling. Exploateringsnämnden har länge tillämpat grönkompensation i samband med exploatering av mark med värden för rekreation och biologisk mångfald. Målet är att värna om värdefulla mark- och vattenområden och att minimera/ersätta intrång i grön- och vattenområden.

Enligt miljömålet bör intrång i kompenserbare områden minimeras och ersättas, i första hand lokalt med likvärdig funktion, i andra hand på annan plats med likvärdig funktion för stadens gröna kvaliteter. Miljömål 4.3 med tre delindikatorer omfattar både rekreativa värden och ekologiska värden samt kombination av dessa ska följas upp av exploateringsnämnden.

Nämndens indikatorer/basnyckeltal	Periodens utfall	Prognos helår	Årsmål	Period
Andel av projekt som tar i anspråk mark med ekologiska och rekreativa värden som grönkompenseras.			90 %	2015
<i>Kommentar: Detta är en av indikatorerna för att följa upp miljömål "4.3 Intrång i övriga grön- och vattenområden bör minimeras och ersättas" i det beslutade miljöprogrammet.</i>				
Andel av projekt som tar i anspråk mark med ekologiska värden som kompenseras.			90 %	2015
<i>Kommentar: Detta är en av indikatorerna för att följa upp miljömål "4.3 Intrång i övriga grön- och vattenområden bör minimeras och ersättas" i det beslutade miljöprogrammet.</i>				
Andel av projekt som tar i anspråk mark med ekologiska värden som kompenseras med ekologiska åtgärder.			60 %	2015
<i>Kommentar: Detta är en av indikatorerna för att följa upp miljömål "4.3 Intrång i övriga grön- och vattenområden bör minimeras och ersättas" i det beslutade miljöprogrammet. Vid uppföljningen för perioden 2006-2010 blev resultatet 57 %. Årsmålet har utifrån denna uppföljning satts till 60 %.</i>				

Miljöprogrammets delmål 4.4 "Vid förändringar i mark- och vattenområden ska dessa utformas för kommande klimatförändringar"

Exploateringskontoret deltar i stadens arbete med klimatanpassning. När staden har tagit fram gemensamma riktlinjer för klimatanpassning implementeras dessa i exploateringskontorets arbetsprocesser och rutin och kontrollplan för klimatanpassningsåtgärder tas fram.

Exploateringskontorets miljöaktiviteter för att kunna svara upp mot exploateringsnämndens ansvar utifrån Stockholms miljöprogram 2012-2015

ÖVERGRIPANDE MILJÖMÅL i Stockholms miljöprogram 2012-2015	DELMÅL i Stockholms miljöprogram 2012-2015	AKTIVITETER i Stockholms miljöprogram 2012-2015	Aktiviteter Exploateringskontoret	Ansvar Exploateringskontoret	Uppföljning Exploateringskontoret
		<i>Aktiviteter i Stockholms miljöprogram som gäller exploateringsnämndens verksamhet</i>	<i>Vad ska exploateringskontoret göra för att nå Stockholms miljömål under perioden 2012-2015</i>	<i>Vem är ansvarig för att planerade aktiviteter genomförs</i>	<i>Hur ska kontoret följa upp resultatet av "miljöarbetet"</i>
1 MILJÖEFFEKTIVA TRANSPORTER	Under programperioden ska följande delmål uppnås				
	I.1 Miljöbelastningen från stadens transporter och resor ska minska	<ul style="list-style-type: none"> • Stadens nämnder och styrelser ska anta en resepolicy för miljövänliga resor i tjänsten. • Stadens nämnder och styrelser ska där det är möjligt använda sig av digitala mötesformer. • Staden ska utveckla samarbetsformer som skapar möjligheter för effektiva logistik- och transportlösningar. 	<p>Exploateringskontoret har en resepolicy för miljövänliga resor i tjänsten. Denna ska uppdateras regelbundet. Alla medarbetare informeras om resepolicyen.</p> <p>Skapa bättre förutsättningarna för att delta på distans i möten på exploateringskontoret.</p> <p>Utveckla rutiner och krav i avtal. Utveckla styrning av massor och effektivisera materialhanteringen.</p>	<p><i>Explkledning</i></p> <p><i>Adma</i></p> <p><i>Miljöenheten</i></p>	<p><i>Redovisa aktivitet i verksamhetsberättelsen (VB)</i></p> <p><i>Redovisa aktivitet i VB</i></p> <p><i>Redovisa aktivitet i VB</i></p>
	I.2 Stadens egna fordon ska vara miljöbilsklassade och köras på förnybart bränsle, och av stadens	<ul style="list-style-type: none"> • Motorfordon som stadens nämnder och styrelser själva äger eller leasar ska vara 	Exploateringskontorets medarbetare ska använda bilpoolen i Tekniska	<i>Adma</i>	<i>Redovisa aktivitet i VB</i>

ÖVERGRIPANDE MILJÖMÅL i Stockholms miljöprogram 2012-2015	DELMÅL i Stockholms miljöprogram 2012-2015	AKTIVITETER i Stockholms miljöprogram 2012-2015	Aktiviteter Exploateringskontoret	Ansvar Exploateringskontoret	Uppföljning Exploateringskontoret
		Aktiviteter i Stockholms miljöprogram som gäller exploateringsnämndens verksamhet	Vad ska exploateringskontoret göra för att nå Stockholms miljömål under perioden 2012-2015	Vem är ansvarig för att planerade aktiviteter genomförs	Hur ska kontoret följa upp resultatet av "miljöarbetet"
	upphandlade transporttjänster ska miljöfordonsandelen öka	<p>miljöbilar enligt den definition som antagits av kommunfullmäktige. Antalet elbilar i stadens fordonsflotta ska öka. Utrycknings- och specialfordon är undantagna.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Upphandlade transporttjänster bör till minst 55 % utföras med miljöfordon 	<p>nämndhuset. Bilpoolen har miljöbilar enligt den definition som antagits av kommunfullmäktige.</p> <p>Exploateringskontoret tillämpar stadens generella miljökrav för entreprenadens genomförande (MEG) som omfattar miljökrav på fordon och arbetsmaskiner.</p> <p>Trafikkontoret har utarbetat rutin för uppföljning av de generella miljökraven (MEG) som explk använder.</p>	Miljöenheten	Kontroll och uppföljning av MEG - genom stickprovskontroller för entreprenader > 5 mnkr
	Staden ska verka för att följande delmål uppnås under programperioden				
	1.3 Miljö kvalitetsnormerna för luft ska uppnås i hela staden	<ul style="list-style-type: none"> • Halterna av partiklar (PM10) ska klara normvärdet 50 µg/m³ och får överskridas 	I exploateringsprojekt där miljö kvalitetsnormerna för luft riskerar att överskridas	Projektansvarig på MoT ¹ ser till att frågan utreds	Genom rutiner i kontorets arbetsprocesser

¹ Avdelning Miljö och teknik på exploateringskontoret.

ÖVERGRIPANDE MILJÖMÅL i Stockholms miljöprogram 2012-2015	DELMÅL i Stockholms miljöprogram 2012-2015	AKTIVITETER i Stockholms miljöprogram 2012-2015	Aktiviteter Exploateringskontoret	Ansvar Exploateringskontoret	Uppföljning Exploateringskontoret
		Aktiviteter i Stockholms miljöprogram som gäller exploateringsnämndens verksamhet	Vad ska exploateringskontoret göra för att nå Stockholms miljömål under perioden 2012-2015	Vem är ansvarig för att planerade aktiviteter genomförs	Hur ska kontoret följa upp resultatet av "miljöarbetet"
		<p>högst 35 dygn per år. Den mest effektiva åtgärden för att minska partikelhalterna är minskad användning av dubbdäck. Andra åtgärder är trafikminskning, dammbindning, hastighetssänkning, optimerad halkbekämpning och förbättrad renhållning.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Halterna av kvävedioxid ska klara gränsvärdet 60 µg /m³. För att miljö kvalitetsnormen ska klaras får gränsvärdet inte överskridas mer än 7 dygn per år. 	<p>bedöms/vidtas åtgärder som trafikminskning, dammbindning, hastighetssänkning.</p> <p>Exploateringskontoret har begränsad rådighet.</p> <p>Se ovan</p> <p>Både halterna av partiklar (PM10) och kvävedioxid fångas upp i tidig miljöbedömning.</p>	<p>för respektive projekt</p> <p>Trafikkontoret har väghållaransvar för funktion och förvaltning av trafik- och gatusystemet</p> <p>Se ovan</p>	Se ovan
	I.4 Gång- och cykelresandet ska öka (ingår även i exploateringsnämndens mål om ökad tillgänglighet)	<ul style="list-style-type: none"> • Cykelresandet bör fördubblas i stadens mätpunkter som en följd av stadens insatser. Gång- och cykelandelen behöver öka till minst 20 % i ytterstad och till minst 50 % i innerstad. <p>Staden ska ha en väl fungerande, utbyggd</p>	<p>Frågorna behandlas i respektive exploateringsprojekt.</p> <p>Exploateringskontoret har begränsad rådighet.</p>	<p>Projektansvarig på MoT ser till att frågan utreds för respektive projekt.</p> <p>Trafikkontoret har väghållaransvar för funktion och förvaltning av</p>	Genom rutiner i kontorets arbetsprocesser

ÖVERGRIPANDE MILJÖMÅL i Stockholms miljöprogram 2012-2015	DELMÅL i Stockholms miljöprogram 2012-2015	AKTIVITETER i Stockholms miljöprogram 2012-2015	Aktiviteter Exploateringskontoret	Ansvar Exploateringskontoret	Uppföljning Exploateringskontoret
		Aktiviteter i Stockholms miljöprogram som gäller exploateringsnämndens verksamhet	Vad ska exploateringskontoret göra för att nå Stockholms miljömål under perioden 2012-2015	Vem är ansvarig för att planerade aktiviteter genomförs	Hur ska kontoret följa upp resultatet av ”miljöarbetet”
		<p>infrastruktur för cykel.</p> <p>En god vinterväghållning på stadens cykelvägar ska uppnås.</p> <p>Prioriterade cykelstråk ska identifieras och snöröjas.</p> <p>Gångtrafiken ska öka som en följd av stadens insatser Staden ska beakta gångtrafikanternas behov i stadsbyggnads- och trafikprojekt.</p> <p>Exploateringskontoret ska ställa krav på cykel-parkeringar med hög standard, i bra lägen och i tillräcklig omfattning.</p> <ul style="list-style-type: none"> Staden ska i stora stadsbyggnadsprojekt planera för en minskad bilanvändning och goda förutsättningar för miljöanpassade transporter. 	<p>Tillämpa parkeringsnorm för cykel. (I Norra Djurgårdsstaden tillämpas norm på 2,2 cykel p-platser/lägenhet)</p> <p>Exploateringskontoret ska i stora stadsbyggnadsprojekt planera för goda förutsättningar för miljöanpassade transporter som cykel-, gång- och kollektivtrafik samt för minskad bilanvändning.</p>	<p>trafik- och gatusystemet</p> <p>Projektutveckling och Stora projekt tillsammans med MoT/Trafik</p> <p>Se ovan</p>	<p>Genom rutiner i kontorets arbetsprocesser</p> <p>Se ovan</p>

ÖVERGRIPANDE MILJÖMÅL i Stockholms miljöprogram 2012-2015	DELMÅL i Stockholms miljöprogram 2012-2015	AKTIVITETER i Stockholms miljöprogram 2012-2015	Aktiviteter Exploateringskontoret	Ansvar Exploateringskontoret	Uppföljning Exploateringskontoret
		Aktiviteter i Stockholms miljöprogram som gäller exploateringsnämndens verksamhet	Vad ska exploateringskontoret göra för att nå Stockholms miljömål under perioden 2012-2015	Vem är ansvarig för att planerade aktiviteter genomförs	Hur ska kontoret följa upp resultatet av "miljöarbetet"
	1.5 Kollektivtrafikens andel ska öka i förhållande till biltrafik	<ul style="list-style-type: none"> Andelen kollektivtrafik av mekaniserade resor (bil eller kollektivtrafik) bör vara minst 78 % i innerstaden respektive 45 % i ytterstaden i högtrafik. I SL:s mätningar från 2009 står kollektivtrafiken för 76 % av de mekaniserade reorna över innerstadssnittet och för 43 % av resorna över regioncentrumsnittet. Främjandet av kollektivtrafik ska utgöra en naturlig del i stadens planering. 	Exploateringskontoret ska inför markanvisning prioritera goda kollektivtrafiklägen. Exploateringskontoret har begränsad rådighet.	Projektansvarig på MoT ser till att frågan utreds för respektive projekt. Trafikkontoret har väghållaransvar för funktion och förvaltning av trafik- och gatusystemet	Genom rutiner i kontorets arbetsprocesser
	1.6 Nya personbilar som säljs ska till minst 50 % vara miljöbilar. 10 % av nyregistrerade tunga fordon ska vara miljölastbilsklassade. Försäljningen av förnyelsebara drivmedel miljöbränsle ska uppgå till 16 %	<ul style="list-style-type: none"> Staden ska verka för att det ska bli enklare att köpa och ladda elbilar. Stadens arbete har lagt en grund för utvecklingen av en infrastruktur för miljöbränsle och laddstolpar och ett utbud av miljöbilar. 	Exploateringskontoret ska medverka till att stadens strategi att stödja användning av elbilar uppfylls.	Projektutveckling och stora projekt tillsammans med MoT	Genom rutiner i kontorets arbetsprocesser

ÖVERGRIPANDE MILJÖMÅL i Stockholms miljöprogram 2012-2015	DELMÅL i Stockholms miljöprogram 2012-2015	AKTIVITETER i Stockholms miljöprogram 2012-2015	Aktiviteter Exploateringskontoret	Ansvar Exploateringskontoret	Uppföljning Exploateringskontoret
		Aktiviteter i Stockholms miljöprogram som gäller exploateringsnämndens verksamhet	Vad ska exploateringskontoret göra för att nå Stockholms miljömål under perioden 2012-2015	Vem är ansvarig för att planerade aktiviteter genomförs	Hur ska kontoret följa upp resultatet av "miljöarbetet"
		<ul style="list-style-type: none"> Försäljningen av förnyelsebara drivmedel ska öka och insatser för att öka antalet tankstationer med alternativa bränslen ska prioriteras. 	Exploateringskontoret ska medverka till att öka antalet tankstationer med alternativa bränslen.	Projektutveckling och Stora projekt	
	1.7 Trafikbullret utomhus ska minska	<ul style="list-style-type: none"> Staden ska ta hänsyn till bullerproblematiken vid anläggandet av bostäder och verksamheter nära bullerskapande verksamheter. 	Exploateringskontoret ska bedöma bullerstörningarnas omfattning i tidiga miljöbedömningen och bedöma förutsättningar för byggande av bostäder och verksamheter.	Projektutveckling och Stora projekt tillsammans med MoT	Genom rutiner i kontorets arbetsprocesser
2 GIFTFRIA VAROR OCH BYGGNADER	Under programperioden ska följande delmål uppnås				
	2.1 Innehållet av miljö- och hälsofarliga ämnen i upphandlade varor ska minska				

ÖVERGRIPANDE MILJÖMÅL i Stockholms miljöprogram 2012-2015	DELMÅL i Stockholms miljöprogram 2012-2015	AKTIVITETER i Stockholms miljöprogram 2012-2015	Aktiviteter Exploateringskontoret	Ansvar Exploateringskontoret	Uppföljning Exploateringskontoret
		Aktiviteter i Stockholms miljöprogram som gäller exploateringsnämndens verksamhet	Vad ska exploateringskontoret göra för att nå Stockholms miljömål under perioden 2012-2015	Vem är ansvarig för att planerade aktiviteter genomförs	Hur ska kontoret följa upp resultatet av "miljöarbetet"
	2.2 Utsläppen av miljö- och hälsofarliga ämnen från byggnader och anläggningar ska minska	<p>Vid inköp och upphandling av varor, konsulttjänster och entreprenader för byggande och renovering ska staden ställa krav på att <u>Byggsvarubedömningens kriterier</u> för rekommenderade eller accepterade varor (totalbedömning) eller <u>BASTA</u> ska uppfyllas, alternativt att varorna uppfyller <u>motsvarande kriterier</u> som för <u>Svanen</u>, <u>Bra Miljöval</u> eller <u>EU-blomman Ecolabel</u>. Varugrupper som särskilt ska prioriteras vid kravställande är kemiska produkter (lim, fog, färg, avjämningsmassa m.m.), golvbeläggning, isoleringsmaterial, tak- och fasadmateriell samt el- och vs-installationer (kablar, rör m.m.).</p> <p>Vid markanvisning och upprättande av exploateringsavtal för nyproduktion av byggnader och anläggningar ska staden ställa motsvarande krav som i punkten ovan. Staden ska ställa</p>	<p>För planering och projektering Ställa krav vid upphandling av konsulter och entreprenörer.</p> <p>a) Exploateringskontoret samordnar med trafikkontoret om tillämpningen av miljöprogrammets krav på materialval. Särskilt viktigt för upphandlingar av konsulter och entreprenörer.</p> <p>b) Vi använder de rutiner som tagits fram till de generella miljökraven (MEG).</p> <p>För markanvisning Exploateringskontoret ställer krav i markanvisningar.</p> <p>Metod och rutiner tas fram.</p>	<p><i>Miljöenheten</i></p> <p><i>Projektutveckling och Stora projekt</i></p> <p><i>Miljöenheten</i></p>	<p>Redovisa aktivitet i VB</p> <p>Redovisas i VB</p> <p>Indikator: Andel mark-</p>

ÖVERGRIPANDE MILJÖMÅL i Stockholms miljöprogram 2012-2015	DELMÅL i Stockholms miljöprogram 2012-2015	AKTIVITETER i Stockholms miljöprogram 2012-2015	Aktiviteter Exploateringskontoret	Ansvar Exploateringskontoret	Uppföljning Exploateringskontoret
		Aktiviteter i Stockholms miljöprogram som gäller exploateringsnämndens verksamhet	Vad ska exploateringskontoret göra för att nå Stockholms miljömål under perioden 2012-2015	Vem är ansvarig för att planerade aktiviteter genomförs	Hur ska kontoret följa upp resultatet av "miljöarbetet"
		<p>krav på att fastighetsägaren kan uppvisa dokumentation över miljöprovade varor efter att byggnaden/anläggningen är uppförd.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Om varor väljs som inte kan uppfylla kriterierna ska detta vara motiverat och godkännas av den upphandlande enheten. • Vid nybyggnad ska PVC-material och tappvattenledningar av koppar undvikas där fullvärdiga alternativ finns. När det gäller tak- och fasadplåt ska koppar och zink samt dess legeringar undvikas, alternativt ska avrinningen från taket renas. • Nämnderna och styrelserna ska ha rutiner för uppföljning av ställda krav vid upphandling. 			anvisningar där krav ställts på att fastighetsägaren kan uppvisa dokumentation över miljöprovade varor

ÖVERGRIPANDE MILJÖMÅL i Stockholms miljöprogram 2012-2015	DELMÅL i Stockholms miljöprogram 2012-2015	AKTIVITETER i Stockholms miljöprogram 2012-2015	Aktiviteter Exploateringskontoret	Ansvar Exploateringskontoret	Uppföljning Exploateringskontoret
		Aktiviteter i Stockholms miljöprogram som gäller exploateringsnämndens verksamhet	Vad ska exploateringskontoret göra för att nå Stockholms miljö-mål under perioden 2012-2015	Vem är ansvarig för att planerade aktiviteter genomförs	Hur ska kontoret följa upp resultatet av "miljöarbetet"
3 HÅLLBAR ENERGI-ANVÄNDNING	Under programperioden ska följande delmål uppnås				
	3.3 I nyproducerad byggnad, på av staden markanvisad fastighet, ska energianvändningen vara högst 55 kWh/m ² .	Staden verkar för att alla nyproducerade byggnader under miljöprogrammets period ska ha en energianvändning om högst 55 kWh/m ² . Målet tydliggörs vid markanvisningar.	Handlingsplan för de nya energikraven togs fram under 2012. Verktyg för uppföljningen av byggherrarnas energikrav utvecklas. De nya kraven tillämpas i markanvisningar från och med 1 juli 2012.	Miljöenheten Projektutveckling och Stora projekt	Indikator: Andel exploateringsavtal där energikravet klaras Genomsnittligt beräknad energi-användning kWh per kvm och år (relaterat till målet 55 kWh per kvm och år)
4. HÅLLBAR ANVÄNDNING AV MARK OCH VATTEN	Under programperioden ska följande delmål uppnås				
	4.1 Mark- och vattenområden som har särskild betydelse för den biologiska mångfalden ska stärkas och utvecklas	Intrång i kompensera- områden inom den särskilt betydelsefulla strukturen ersätts , i första hand lokalt med likvärdig funktion, i andra hand på annan plats med likvärdig funktion för stadens gröna kvaliteter.	Eventuell påverkan på natur-områden med betydelse för biologiska mångfalden analyseras tidigt i exploaterings-processen i "Tidig miljöbedömning". Resultatet av dessa analyser redovisas i samband	Landskaps-enheten på MoT	Genom rutiner i kontorets arbetsprocesser

ÖVERGRIPANDE MILJÖMÅL i Stockholms miljöprogram 2012-2015	DELMÅL i Stockholms miljöprogram 2012-2015	AKTIVITETER i Stockholms miljöprogram 2012-2015	Aktiviteter Exploateringskontoret	Ansvar Exploateringskontoret	Uppföljning Exploateringskontoret
		Aktiviteter i Stockholms miljöprogram som gäller exploateringsnämndens verksamhet	Vad ska exploateringskontoret göra för att nå Stockholms miljömål under perioden 2012-2015	Vem är ansvarig för att planerade aktiviteter genomförs	Hur ska kontoret följa upp resultatet av "miljöarbetet"
		<p>Detta föregås av en ekologisk undersökning för att bedöma påverkan, anpassningsmöjligheter och möjliga förstärkningar.</p> <p>* De underlag som finns för bedömningen är sociotopkartan, biotopkartan, miljöförvaltningens habitatnätverk, Artportalen, Stockholms vattenprogram, "Stockholms ekologiska känslighet" (stadsbyggnadskontorets kartläggning av ekologiskt särskilt känsliga områden enligt miljöbalken från 1995) och de lokala parkplanerna. I parkprogrammet finns anvisningar om hur dessa underlag används. Med utgångspunkt från dessa underlag görs en bedömning av kompensationsbehovet. Åtgärder kan till exempel vara nyskapande av motsvarande naturtyp eller restaurering av en miljö vars naturvärden försämrats.</p>	<p>med att markanvisningsärendet tas upp i exploateringsnämnden.</p> <p>Bedömningsmodellen för "grönkompensation" ses över och uppdateras vid behov.</p> <p>Uppdatera rutin och kontrollplan för att följa upp grönkompensation.</p>		

ÖVERGRIPANDE MILJÖMÅL i Stockholms miljöprogram 2012-2015	DELMÅL i Stockholms miljöprogram 2012-2015	AKTIVITETER i Stockholms miljöprogram 2012-2015	Aktiviteter Exploateringskontoret	Ansvar Exploateringskontoret	Uppföljning Exploateringskontoret
		Aktiviteter i Stockholms miljöprogram som gäller exploateringsnämndens verksamhet	Vad ska exploateringskontoret göra för att nå Stockholms miljömål under perioden 2012-2015	Vem är ansvarig för att planerade aktiviteter genomförs	Hur ska kontoret följa upp resultatet av "miljöarbetet"
	4.2 Grön- och vattenområden som är särskilt attraktiva för rekreation ska stärkas och utvecklas	<p>* Intrång i oersättliga funktioner undviks.</p> <p>* Åtgärder för att stärka funktioner i och mellan områden, till exempel svaga kopplingar görs i samband med nyplanering. Det kan vara nyanläggning eller upprustning av parker, lekplatser eller gång- och cykelvägar.</p> <p>* Intrång i kompenserbara områden inom den särskilt värdefulla strukturen ersätts i första hand lokalt med likvärdig funktion, i andra hand på annan plats med likvärdig funktion för stadens gröna kvaliteter.</p> <p>* De underlag som finns för bedömningen är sociotopkartan, biotopkartan, miljöförvaltningens habitatnätverk, Artportalen, Stockholms vattenprogram, "Stockholms ekologiska känslighet" (stadsbyggnadskontorets kartläggning av ekologiskt särskilt känsliga</p>	Samma aktiviteter som för delmål 4.1.	Landskapsenheten på MoT	Genom rutiner i kontorets arbetsprocesser

ÖVERGRIPANDE MILJÖMÅL i Stockholms miljöprogram 2012-2015	DELMÅL i Stockholms miljöprogram 2012-2015	AKTIVITETER i Stockholms miljöprogram 2012-2015	Aktiviteter Exploateringskontoret	Ansvar Exploateringskontoret	Uppföljning Exploateringskontoret
		Aktiviteter i Stockholms miljöprogram som gäller exploateringsnämndens verksamhet	Vad ska exploateringskontoret göra för att nå Stockholms miljömål under perioden 2012-2015	Vem är ansvarig för att planerade aktiviteter genomförs	Hur ska kontoret följa upp resultatet av "miljöarbetet"
		områden enligt miljöbalken från 1995) och de lokala parkplanerna. I parkprogrammet finns anvisningar om hur dessa underlag används. Med utgångspunkt från dessa underlag görs en bedömning av kompensationsbehovet. *Bullret i park- och rekreationsområden bör inte öka.			
	4.3 Intrång i övriga grön- och vattenområden bör minimeras och ersättas	Intrång i dessa områden bör minimeras och ersätts, i första hand lokalt med likvärdig funktion, i andra hand på annan plats med likvärdig funktion för stadens gröna kvaliteter. * lansspråktagna grön- och vattenområden som saknar funktion för stadens gröna kvaliteter behöver inte ersättas. * De underlag som finns för bedömningen är sociotopkartan, biotopkartan, miljöförvaltningens habitatnätverk, Artportalen, Stockholms vattenprogram,	Samma aktiviteter som för delmål 4.1.	Landskapenheten på MoT	Genom rutiner i kontorets arbetsprocesser 1) Andel av projekt som tar i anspråk mark med ekologiska och rekreativa värden som grönkompenseras 2) Andel av projekt, som tar i anspråk mark med ekologiska värden som kompenseras med ekologiska

ÖVERGRIPANDE MILJÖMÅL i Stockholms miljöprogram 2012-2015	DELMÅL i Stockholms miljöprogram 2012-2015	AKTIVITETER i Stockholms miljöprogram 2012-2015	Aktiviteter Exploateringskontoret	Ansvar Exploateringskontoret	Uppföljning Exploateringskontoret
		Aktiviteter i Stockholms miljöprogram som gäller exploateringsnämndens verksamhet	Vad ska exploateringskontoret göra för att nå Stockholms miljömål under perioden 2012-2015	Vem är ansvarig för att planerade aktiviteter genomförs	Hur ska kontoret följa upp resultatet av "miljöarbetet"
		"Stockholms ekologiska känslighet" (stadsbyggnadskontorets kartläggning av ekologiskt särskilt känsliga områden enligt miljöbalken från 1995) och de lokala parkplanerna. I parkprogrammet finns anvisningar om hur dessa underlag används. Med utgångspunkt från dessa underlag görs en bedömning av kompensationsbehovet.			åtgärder 3) Andel av projekt, som tar i anspråk mark med ekologiska värden som kompenseras
	4.4 Vid förändringar i mark- och vattenområden bör dessa utformas för kommande klimatförändringar	Stadens utbyggnad ska vara anpassad till att klara framtida höga havsnivåer på grund av ett förändrat klimat. * Dagvattensystemen dimensioneras för att klara kraftiga regn och intensiva nederbördsperioder. * Byggnader, gator och gårdar utformas och höjdsätts för att klara kraftiga regn och intensiva nederbördsperioder. * Som komplettering till befintlig	Exploateringskontoret deltar i stadens arbete med klimatanpassning. När gemensamma riktlinjer har arbetats fram för klimatanpassning implementeras dessa i exploateringskontorets arbetsprocesser. Ta fram rutin och kontrollplan för klimatanpassningsåtgärder när staden har riktlinjer för klimatanpassning.	Miljöenheten	Genom rutiner i kontorets arbetsprocesser

ÖVERGRIPANDE MILJÖMÅL i Stockholms miljöprogram 2012-2015	DELMÅL i Stockholms miljöprogram 2012-2015	AKTIVITETER i Stockholms miljöprogram 2012-2015	Aktiviteter Exploateringskontoret	Ansvar Exploateringskontoret	Uppföljning Exploateringskontoret
		Aktiviteter i Stockholms miljöprogram som gäller exploateringsnämndens verksamhet	Vad ska exploateringskontoret göra för att nå Stockholms miljömål under perioden 2012-2015	Vem är ansvarig för att planerade aktiviteter genomförs	Hur ska kontoret följa upp resultatet av "miljöarbetet"
		natur bör grönska och vattenmiljöer nyskapas. Miljöer utformas som hjälper till att utjämna climateffekter, bland annat med hjälp av trädplanteringar, och ger en utjämning och fördröjning av vattenflöden vid kraftiga regn. Vegetationsklädda ytor, som till exempel gröna tak och väggar och vattenytor som dammar, bäckar och diken, ger svalkande och skuggande effekter vid värmeböljor. Dagvattenlösningar bör integreras med ytor som planeras för rekreation och grönstruktur, och kan även ses som en resurs för exempelvis bevattning av gatuträd.			
	Staden ska verka för att följande delmål uppnås under programperioden				
	4.6 Vattenkvaliteten i sjöar och vattendrag ska förbättras	Totalfosforhalten minskar eller bibehålls i stadens sjöar. * Miljöstörande effekter av dagvatten minskar.	Exploateringskontoret deltar i stadens arbete med revidering av dagvattenstrategin.	Miljöenheten	Genom rutiner i kontorets arbetsprocesser

ÖVERGRIPANDE MILJÖMÅL i Stockholms miljöprogram 2012-2015	DELMÅL i Stockholms miljöprogram 2012-2015	AKTIVITETER i Stockholms miljöprogram 2012-2015	Aktiviteter Exploateringskontoret	Ansvar Exploateringskontoret	Uppföljning Exploateringskontoret
		Aktiviteter i Stockholms miljöprogram som gäller exploateringsnämndens verksamhet	Vad ska exploateringskontoret göra för att nå Stockholms miljömål under perioden 2012-2015	Vem är ansvarig för att planerade aktiviteter genomförs	Hur ska kontoret följa upp resultatet av "miljöarbetet"
		* Bräddning från avloppsledningsnätet minskar och sker utan att skapa olägenheter. * Befintliga strandbad har god badvattenkvalitet.	I exploateringsprojekt bedöms dagvattenhantering utifrån stadens dagvattenstrategi. Exploateringskontoret deltar i stadens arbete med Handlingsplan för god vattenstatus (God ekologisk och kemisk status till år 2021)	Projektutveckling och Stora projekt tillsammans med MoT Miljöenheten	Genom rutiner i kontorets arbetsprocesser
6 SUND INOMHUSMILJÖ	6.3 Bullernivåerna inomhus ska minska. 6.3.2 Andel nybyggda fastigheter i bullerstört läge med bättre ljudklassning än ljudklass C	"Exploateringsnämnden behöver leverera uppgifter om skärmar som byggs i samband med nyexploatering."	För miljömål 6.3 är exploateringsnämnden varken utpekad som berörd eller som uppföljningsansvarig. Däremot uppmanas exploateringsnämnden att leverera uppgifter om bullerskärmar, som byggs i samband med nyexploatering, till miljö- och hälsoskydds-nämnden som har uppföljningsansvaret för detta miljömål.	Projektutveckling och Stora projekt tillsammans med MoT	Genom rutiner i kontorets arbetsprocesser

Exploateringskontorets miljöaktiviteter utifrån exploateringsnämndens ansvar för egenkontroll av den egna verksamheten enligt miljöbalken

Krav utifrån miljöbalken på exploateringsnämndens verksamhet	Delmål	Exploateringskontorets aktiviteter	Ansvar	Uppföljning
		<i>Vad ska vi göra för att nå miljömålet?</i>	Vem är ansvarig för att planerade aktiviteter genomförs	Hur ska vi följa upp resultatet av ”miljöarbetet”
Markkvaliteten ska vara god för människors hälsa och miljön	<i>Markkvaliteten vid nyexploateringar håller en god standard med avseende på människors hälsa och miljön.</i>	Exploateringskontoret bedömer markkvaliteten i exploateringsprojekt. Exploateringskontorets riktlinjer för hantering av föroreningar i mark är styrande för arbetet. Kontoret tillämpar storstadsriktvärdena.	Miljöenheten	Genom rutiner i kontorets arbetsprocesser
Hushållning med mark och med andra naturresurser	<p><u>Hushålla med mark</u> Att i första hand använda redan exploaterad mark för nybyggnation.</p> <p><u>Hushållning av schaktmassor</u> Exploateringskontoret ska verka för hög grad av återvinning av schaktmassor i stadens exploateringsprojekt.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Används som utgångspunkt vid markanvisningar. • Exploateringskontoret utreder möjlig byggbar mark inom staden och prioriterar exploateringar på mark som tidigare varit exploaterad. • Exploateringskontoret gör detta löpande i projekt. <p>A) Exploateringskontoret strävar efter att alla massor med halter upp till riktvärdet Mindre Känslig Markanvändning (MKM) ska återanvändas och dessa bör inte medföra</p>	<p>Projektutveckling och Stora projekt</p> <p>Projektutveckling och Stora projekt tillsammans med MoT</p>	Genom rutiner i kontorets arbetsprocesser

Krav utifrån miljöbalken på exploateringsnämndens verksamhet	Delmål	Exploateringskontorets aktiviteter	Ansvar	Uppföljning
		Vad ska vi göra för att nå miljömålet?	Vem är ansvarig för att planerade aktiviteter genomförs	Hur ska vi följa upp resultatet av ”miljöarbetet”
	<u>Exploateringskontoret ska hushålla med naturmaterial (sand, grus och singel)</u> All användning av jungfruligt naturmaterial ska minimeras och användas för rätt ändamål.	extrakostnader för staden. När storstadsriktvärden tillämpas eller platsspecifika riktvärden tas fram görs bedömning från fall till fall. B) Ta fram rutin och kontrollplan för återanvändning av schaktmassor och för att hushålla med naturmaterial. C) Tillämpa krav i AF i upphandlingshandboken med rapporteringskrav på <u>återanvändning av schaktmassor</u> inom exploateringskontorets projekt.	Miljöenheten Upphandlingsenheten	
Entreprenad- arbeten ska genomföras med hänsyn tagen till hälsa och miljö	Exploateringskontoret ska tillämpa miljökrav vid upphandling av entreprenadtjänster	A) Exploateringskontoret ska ställa miljökrav på entreprenadens genomförande vid anläggningsarbeten i samband med exploateringsprojekt. "GEMENSAMMA MILJÖKRAV VID UPPHANDLING AV ENTREPRENADER, ÖVERENSKOMNA MELLAN GÖTEBORGS, MALMÖ OCH STOCKHOLMS STAD SAMT TRAFIKVERKET " tillämpas i alla entreprenader. Miljökraven ställs som en	Projektansvarig MoT	Genom rutiner i kontorets arbetsprocesser

Krav utifrån miljöbalken på exploateringsnämndens verksamhet	Delmål	Exploateringskontorets aktiviteter	Ansvar	Uppföljning
		<i>Vad ska vi göra för att nå miljömålet?</i>	Vem är ansvarig för att planerade aktiviteter genomförs	Hur ska vi följa upp resultatet av ”miljöarbetet”
		<p>qualificerande faktor vid upphandling av bygg- och anläggningstjänster</p> <p>B) Underlag för miljöprogram som kompletterar de generella miljökraven finns och tillämpas vid behov för entreprenörens genomförande.</p> <p>C) För alla entreprenader som är större än 5 mnkr görs en miljökontroll någon gång under entreprenadens genomförande. För större entreprenader är det motiverat med flera återkommande kontroller.</p>	<p>Projektansvarig MoT</p> <p>Projektansvarig MoT</p>	